

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

М.М. Ткач, аспірантка
М.А. Пригодій, доктор педагогічних наук

Визначена суть професійної творчості, як складової підготовки майбутніх фахівців. Обґрунтовані умови формування професійної творчості. Встановлена відповідність суб'єктивних властивостей, схильностей, здібностей людини характеру професійної діяльності. Розкрити взаємозв'язок ефективності професійної підготовки та застосування творчого підходу.

Професійна творчість, професійна діяльність, фахівець, підготовка, вищий навчальний заклад.

Актуальність теми. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців є актуальною та вимагає здійснення пошуку різних шляхів щодо її вирішення, як наслідок інтенсивно ведеться пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів їх підготовки. Одним з аспектів професійної підготовки, що набуває першочергового значення є розвиток творчого потенціалу фахівця. Слід зазначити, що професійна діяльність неможлива без вирішення творчих завдань, без розуміння й усвідомлення необхідності залучення особистості до творчої діяльності. Сучасний фахівець повинен швидко пристосуватись до нових умов праці, що не можливо без творчої складової фахової підготовки. У наш час застосування творчого підходу до виконання професійних обов'язків одночасно є умовою, і показником інтенсивного оновлення праці фахівця. Проблема розвитку творчого потенціалу трудових ресурсів країни є актуальною та вимагає постійної уваги з боку держави.

Як наслідок дана проблема знайшла відображення у цілій низці нормативних документів. Зокрема у Державній національній програмі "Освіта", зауважується, що слід приділяти належну увагу розвитку творчого мислення та інтелектуальних можливостей майбутнього покоління [1]. У "Концепції безперервної системи виховання", підкреслюється роль творчості у становленні особистості і завдання її розвитку. Про роль творчості в системі професійної підготовки свідчить Указ Президента України "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року". Зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких також наголошується й на створенні умов для професійного

вдосконалення і творчості [6].

Аналіз попередніх досліджень. Підготовка фахівців відбувається в закладах освіти, тому доцільно розглядати питання про професійну творчість у розрізі навчально-виховної роботи вищого навчального закладу. Проблема розвитку творчої діяльності студентів розглядалася в дослідженнях різних науковців.

Наприклад, В.С. Безрукова, М.Н. Берулава, А.С. Елькин, Ю.С. Тюникова як умову активізації пізнавальної, пошукової та творчої діяльності студентів обґрунтували необхідність інтеграції загальнонаукових, загальноінженерних і спеціальних дисциплін. Можливості спеціальних дисциплін в аспекті організації творчої роботи студентів визначені в роботах А.І. Влазнева, М.Г. Гарунова, А.Г. Головенко, Н.Ю. Ермилової, М.М. Зіновкіна. Методичні принципи і технології розробки професійно орієнтованих завдань і їх використання в цілях активізації навчально-творчої діяльності студентів розглянуті в роботах З.М. Большакової, Г.Д. Бухарова, П.І. Підкасистого, Л.М. Троїцького, Н.Є. Ерганова. У дослідженнях С.А. Баригіна, В.П. Гришина, Б.П. Груздева, А.П. Самонова, А.А. Чернишова визначені особливості підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в нестандартних та екстремальних ситуаціях. Розвитку професійної творчості фахівців найрізноманітніших напрямів підготовки та спеціальностей завжди надавалось багато уваги у працях науковців, зокрема Ю.К. Бабанського, Г.О. Балла, І.А. Зязюна, І.І. Кобиляцького, М.М. Поташника, І.П. Раченко, С.О. Сисоєвої, Р.О. Скульського.

Встановлено, що на сьогоднішній день недостатньо розроблена проблема розвитку професійної творчості майбутніх фахівців, їх підготовки до творчого та професійно грамотного рішення нестандартних виробничих завдань. Таким чином, актуалізувалася суперечність між необхідністю підготовки майбутніх фахівців до творчої професійної діяльності та відсутністю чіткого розуміння специфіки професійної творчості фахівця.

Мета статті – визначити суть професійної творчості, як складової підготовки майбутніх фахівців.

Виклад матеріалу. Проблема формування професійної творчості майбутнього фахівця розглядається як об'єктивний творчий процес, що ґрунтується на таких закономірностях: зумовленість потребами соціально-економічного і культурного розвитку суспільства; пріоритетними завданнями реформування професійної освіти в Україні; органічне входження в систему професійної підготовки майбутнього фахівця; відповідність змісту, форм і методів формуванню готовності майбутнього фахівця до професійної творчості сучасному рівню розвитку психолого-педагогічної науки та практики; взаємообумовленість специфіки та закономірностей творчого процесу і особливостей формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця [8].

Аналіз психолого-педагогічних досліджень К.О. Абульханова-Славська, А.М. Алексюк, Б.Г. Ананьєв, М.О. Бердяєв, Л.С. Виготський, Г. Воллес, П.Я. Гальперін, В.І. Гінецинський, В.П. Давидов, П.Енгель-

майер, Ж. Ефель, О.П. Єрмолаєва, В.І. Загвязинський, І.А. Зязюн, Н.В. Кузьміна, Л.М. Мітіна, В.О. Моляко, О.Г. Мороз, В.М. Новиков, О.М. Пехота, Я.О. Пономарьов, В.А. Роменець, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко, С.О. Сисоєва, С.Д. Смирнов, Н.Ф. Тализіна, В.О. Татенко дозволив встановити основні ознаки професійної творчості:

- об'єктивна обумовленість творчого технологічного процесу;
- єдність мотиваційних, емоційно-вольових, інтелектуальних, фізичних, біоенергетичних і практичних компонентів у творчій професійній діяльності;
- обумовленість проблемною ситуацією професійної творчості;
- використання нестандартних, оригінальних, оптимальних, раціональних прийомів, засобів і їх поєднання;
- спрямованість, націленість, зосередженість суб'єкта професійної діяльності на пошук нового способу, прийому вирішення виникаючих творчих спеціальних завдань та їх реалізацію у професійній діяльності.

Таким чином, професійна творчість – це такий об'єктивно обумовлений процес біоенергетичної, інтелектуальної, емоційно-вольової та практичної діяльності суб'єктів праці, який характеризується спрямованістю, націленістю організованістю, здатністю на пошук нового, нестандартного, оригінального, раціонального, оптимального вирішення спеціальних завдань та практичної реалізації свого потенціалу в проблемній ситуації на виробництві.

У структурі професійної творчості відповідно до діяльності майбутнього фахівця особливого значення набуває напрям або специфіка діяльності. Тобто визначальним стає чинник, що окреслює професійну спрямованість діяльності. Спрямованість слід розуміти, як сукупність стійких мотивів і життєвих цілей людини, що складаються на основі її потреб і світогляду, які виявляються в діяльності. У контексті підготовки майбутніх фахівців важливою є професійна спрямованість, що виявляється у відношенні до професійної діяльності. Перш за все професійна спрямованість фахівця та його оточення обумовлена соціально-історичними чинниками розвитку суспільства, особливостями професійної діяльності, її ієрархією у загальному переліку професій. Формування професійної спрямованості утворює основний зміст самовизначення особистості в суспільно-виробничих відносинах.

Таким чином, необхідною умовою формування професійної творчості є відповідність суб'єктивних властивостей, схильностей, здібностей людини характеру професійної діяльності. Наявність таких схильностей забезпечує успіх і творчий підхід до вирішення професійних завдань.

Виходячи з аналізу досліджень В.І. Загвязинського [2] приходимо до висновку, що система професійної підготовки майбутнього фахівця є зорієнтованою на розвиток професійної творчості, якщо:

- здійснюється наголос на забезпеченні фундаментальної теоретичної підготовки, що виявляється у формуванні наукового світогляду та засвоєння основ наук;

- розроблені методичні рекомендації спрямовані на активізацію творчого потенціалу студентів;
- активізується творче мислення студентів;
- забезпечується позитивне відношення до професійної діяльності;
- створені умови для професійного самовдосконалення.

В умовах функціонування творчо орієнтованої системи професійної підготовки майбутнього фахівця відбувається розвиток здібностей людини, що є дуже важливими для творчої професійної діяльності. Зокрема до таких здібностей належать: визначення альтернативності перебігу подій; порівняння різних варіантів на предмет позитивності результату; самостійність у прийнятті рішень; рефлексивність.

Професійна творчість як важлива складова системи професійної підготовки майбутніх фахівців має бути чітко окреслена теоретико-методологічними дослідженнями. Результатом таких наукових узагальнень повинна стати концепція розвитку професійної творчості майбутніх фахівців.

Слід наголосити, що в основі творчої діяльності лежать індивідуальні особливості фахівця, як наслідок саме вони і виступають основними регуляторами професійної творчості сучасної людини.

У ході наукових досліджень зазначається, що індивідуалізація підготовки фахівця є важливою умовою розвитку творчої особистості, а формування готовності до самовдосконалення та розвиток особистісних якостей є генеральним напрямом реформування педагогічної освіти [3].

До психологічних детермінант діяльності творчого фахівця зазвичай відносять гарну пам'ять; вміння сконцентруватися, чітко та логічно формулювати свої думки, завдання, висновки, припущення; просто думати про складні речі, розмірковувати про них у термінах, знайомих співрозмовникові; високу інтенсивність генерування ідей, ретельне їх фільтрування; вміння за відривчастими даними синтезувати загальну картину; творчу розкутість, вміння мислити легко, без стереотипів; вміння критично оцінювати результати досліджень, особливо власних; широкий науковий світогляд, знайомство з науковими і практичними результатами у суміжних галузях; широкий світогляд, високу культуру [5].

Висновок. Підготовка до професійної творчої діяльності майбутніх фахівців є необхідною умовою сьогодення. Оскільки сучасне виробництво вимагає такі кадри, які здатні до генерування нових ідей, формування якісно нових цінностей як матеріального так й духовного світу та розробки шляхів їх виготовлення (продукування). Професійна творчість передбачає отримання унікального результату у сфері професійних інтересів людини. Результат творчості неможливо вивести напряму виходячи з наявних умов, обов'язковою складовою є наявність творчо діючої людини. Таким чином, створення якісно нових цінностей у системі виробництва можна здійснити лише за умови спеціально підготовленого фахівця, а для цього в системі вищої професійної освіти повинен існувати чинник, що спрямований на розвиток професійної творчості майбутніх фахівців.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні

педагогічних умов розвитку професійної творчості майбутніх фахівців в системі вищої професійної освіти.

Список літератури

1. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI ст.). – К., 1994. – 61 с.
2. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя / В.И. Загвязинский. – М.: Педагогика, 1987. – 160 с.
3. Инновационные образовательные программы по психологии / под ред. Ю.П. Зинченко, И.А. Володарской. – М.: Изд-во МГУ, 2007. – 180 с.
4. Кан-Калик В.А. Педагогическое творчество / В.А. Кан-Калик, А.С. Никандров. – М.: Педагогика, 1993. – 286 с.
5. Лукьянов А.С. Самореализация творческого потенциала человека и инновации: методологические проблемы исследования / А.С. Лукьянов // Ярославский педагогический вестник. – 2011. – № 1. – Том II (Психолого-педагогические науки). – С. 218–221.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року Президент України; Указ, Стратегія від 25.06.2013 № 344/2013.
7. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт: [пособие для учителя] / М.М. Поташник. – К.: Рад. шк., 1988. – 187 с.
8. Афанасьева Е. Профессиональное творчество [Электронный ресурс] / Е. Афанасьева. – Режим доступа: <http://www.brainity.ru/society/trends/15991/>

Определена суть профессионального творчества, как составляющей подготовки будущих специалистов. Обоснованы условия формирования профессионального творчества. Установлено соответствие субъективных свойств, склонностей, способностей человека характеру профессиональной деятельности. Раскрыты взаимосвязь эффективности профессиональной подготовки и применения творческого подхода.

Профессиональное творчество, профессиональная деятельность, творческий потенциал, специалист, подготовка, высшее учебное заведение.

Professional creativity – it is objectively due process bioenergy, intellectual, emotional and volitional and practical activities of labor, which is characterized by orientation, genocide organization, the ability to find new, unconventional, original, rational, optimal special tasks and practical their potential in a problematic situation at work. On the structure of the works in accordance with the professional of the future direction of special importance or specific activities. That becomes the determining factor that defines the professional orientation activities. The focus should be understood as a set of stable life goals and motives of the person are based on its needs and outlook, which appear in the activity. In the context of preparing future professionals is an important professional orientation, shown in relation to the profession. First of all, professional orientation and professional environment due to its social and historical factors in the development of society, especially the professional activities of its hierarchy in the general range of professions. Formation of professional orientation forms the main content of self-identity in social and industrial relations. Thus, a necessary condition for the formation of professional work is compliance subjective properties, aptitudes, abilities nature of the profession. The presence of such dispositions ensures success and creative problem-solving